

DECIZIA NR. 189/12/COL A AUTORITĂȚII AELS DE SUPRAVEGHERE

din 22 mai 2012

de derogare, în ceea ce privește activitățile de producție și de vânzare angro a energiei electrice în Norvegia, de la aplicarea Directivei 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale

AUTORITATEA AELS DE SUPRAVEGHERE,

având în vedere Acordul privind Spațiul Economic European,

având în vedere actul menționat la punctul 4 din anexa XVI la Acordul privind Spațiul Economic European de stabilire a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice în sectorul utilităților publice (Directiva 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale ⁽¹⁾) („Directiva 2004/17/CE”), în special articolul 30,

având în vedere Acordul între statele AELS privind instituirea unei Autorități de Supraveghere și a unei Curți de Justiție („Acordul privind Autoritatea de Supraveghere și Curtea de Justiție”), în special articolele 1 și 3 din Protocolul 1 la acesta,

având în vedere cererea din 24 ianuarie 2012 depusă la Autoritate de către *Akershus Energi Vannkraft AS*, *E-CO Energi AS*, *EB Kraftproduksjon AS* și *Østfold Energi AS* („solicitanții”),

având în vedere decizia Autorității AELS de Supraveghere („Autoritatea”) din 19 aprilie 2012 de autorizare a membrului însărcinat cu achizițiile publice să adopte anumite decizii în domeniul achizițiilor publice (Decizia nr. 138/12/COL),

după consultarea Comitetului AELS privind achizițiile publice, care asistă Autoritatea AELS de Supraveghere,

întrucât:

I. DATE FACTUALE

(1) La 24 ianuarie 2012, întreprinderile *Akershus Energi Vannkraft AS*, *E-CO Energi AS*, *EB Kraftproduksjon AS* și *Østfold Energi AS* au adresat Autorității, în temeiul articolului 30 alineatul (5) din Directiva 2004/17/CE, cererea de a aproba aplicabilitatea articolului 30 alineatul (1) din Directiva 2004/17/CE în ceea ce privește activitățile de producție și de vânzare angro a energiei hidroelectrice în Norvegia. Prin scrisorile din 17 februarie 2012, Autoritatea a solicitat informații suplimentare atât din partea

Norvegiei (documentul nr. 624270), cât și din partea solicitanților (documentul nr. 624258). Răspunsul din partea autorităților norvegiene la această solicitare a parvenit Autorității prin scrisoarea din 20 martie 2012, iar cel din partea solicitanților prin scrisoarea din 22 martie 2012.

(2) Cererea adresată de către solicitanți, care trebuie considerată întreprinderi publice în sensul Directivei 2004/17/CE, se referă la producția și la vânzarea angro a energiei hidroelectrice, astfel cum se specifică în cerere.

II. CADRUL JURIDIC

(3) În temeiul articolului 30 alineatul (1) din Directiva 2004/17/CE, contractele destinate să permită desfășurarea unei activități menționate la articolele 3-7 nu fac obiectul Directivei 2004/17/CE în cazul în care, în statul AELS în care se desfășoară, activitatea este expusă direct concurenței pe piațe la care accesul nu este restricționat.

(4) La articolul 30 alineatul (5) din Directiva 2004/17/CE se prevede că autoritățile contractante pot solicita stabilirea aplicabilității articolului 30 alineatul (1), în cazul în care legislația statului SEE interesat prevede acest lucru. Conform secțiunii 15-1 alineatul (2) din Regulamentul norvegian nr. 403 din 7 aprilie 2006 privind achizițiile publice în sectorul utilităților (*Forskrift nr. 403 av 7. April 2006 om innkjøp i forsyningssektorene*), autoritățile contractante pot solicita Autorității aplicarea articolului 30 alineatul (1) din Directiva 2004/17/CE, cu condiția să fi obținut un aviz al autorității norvegiene de concurență.

(5) Avizul autorității norvegiene de concurență, în care aceasta a concluzionat că activitățile relevante sunt direct expuse concurenței pe o piață la care accesul nu este restricționat, a fost obținut de solicitanți la 16 martie 2011.

(6) Se consideră că accesul la piață este nerestricționat dacă statul a transpus și a aplicat legislația SEE relevantă privind deschiderea totală sau parțială a unui anumit sector. Aceste acte legislative sunt enumerate în anexa XI la Directiva 2004/17/CE. În cazul sectorului energiei electrice, legislația este reprezentată de Directiva 96/92/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 decembrie 1996 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică ⁽²⁾. Directiva 96/92/CE

⁽¹⁾ JO L 134, 30.4.2004, p. 1.

⁽²⁾ JO L 27, 30.1.1997, p. 20.

a fost înlocuită de Directiva 2003/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 96/92/CE⁽¹⁾ („Directiva 2003/54/CE”), care este încorporată la punctul 22 din anexa IV la Acordul privind SEE. Prin urmare, se consideră că accesul la piață este nerestricționat dacă statul norvegian a transpus și a aplicat în mod corect Directiva 2003/54/CE.

- (7) Expunerea la concurență trebuie evaluată pe baza mai multor indicatori, dintre care niciunul nu este, în sine, decisiv. În ceea ce privește piețele vizate de prezenta decizie, cota principalilor actori pe o anumită piață constituie un criteriu care trebuie luat în considerare. Un alt criteriu este gradul de concentrare de pe aceste piețe. Date fiind caracteristicile piețelor în cauză, ar trebui luate în considerare și alte criterii, cum ar fi funcționarea pieței de echilibrare, concurența la nivelul prețurilor și proporția clienților care își schimbă furnizorul.

III. EVALUAREA

Definirea pieței

Piața produsului

- (8) Piața relevantă a produsului este producția și vânzarea angro de energie electrică⁽²⁾. Piața cuprinde, așadar, producția de energie electrică în centrale electrice și importul de energie electrică prin intermediul liniilor de legătură, în scopul revânzării directe către marii consumatori industriali sau către societățile de furnizare.

Piața geografică

- (9) Piața angro a energiei electrice din Norvegia este puternic integrată în piața nordică (formată din Danemarca, Norvegia, Suedia și Finlanda). O parte importantă a producției de energie electrică din regiunea nordică este tranzacționată prin intermediul bursei nordice a contractelor de livrare fizică a energiei electrice, o bursă operată de întreprinderea Nord Pool Spot AS („Nord Pool”). Bursa energiei electrice din regiunea nordică, operată de Nord Pool, cuprinde, în prezent, piețele angro de energie electrică din Norvegia, Suedia, Danemarca, Finlanda și Estonia.
- (10) Nord Pool operează două piețe pentru comercializarea fizică a energiei electrice în sistem angro: piața pentru

ziua următoare Elspot, în cadrul căreia se tranzacționează zilnic contracte orare de energie electrică pentru livrare fizică în următoarea perioadă de 24 de ore, și Elbas, o piață intrazilnică în cadrul căreia se operează ajustări la tranzațiile efectuate pe piața pentru ziua următoare până la o oră înaintea livrării. Cu un volum de 307 TWh, aceste piețe au acoperit împreună 74 % din consumul de energie electrică al regiunii nordice în 2010. Restul volumului tranzacționat face obiectul unor negocieri bilaterale între furnizor și client.

- (11) Piața nordică este împărțită în mai multe zone de licitare interconectate. Prețul de tranzacționare pe platforma Elspot se stabilește pe baza ofertelor de la toți participanții, astfel încât să echilibreze cererea și oferta pe piață pentru fiecare oră în cursul perioadei de 24 ore. Mecanismul de stabilire a tarifelor pe platforma Elspot ajustează fluxul de energie electrică dintre diferitele linii de legătură ale pieței în funcție de capacitatea comercială pusă la dispoziție de operatorii sistemelor de transport al energiei din regiunea nordică.

- (12) Restricțiile la nivelul capacității de transport, existente în regiunea nordică, ar putea determina congestiunea temporară a acestei zone și împărțirea sa geografică în piețe mai mici. La legăturile dintre țările nordice și din interiorul Norvegiei, mecanismele de stabilire a tarifelor sunt utilizate pentru a se atenua efectul de congestiune a rețelelor prin introducerea unor tarife zonale Elspot diferite. Prin urmare, ar putea exista tarife diferite în zonele tarifare, menite să echilibreze cererea și oferta din zonă.

- (13) În consecință, piața geografică relevantă ar putea varia de la o oră la alta. În caz de congestiune, piața geografică relevantă este mai restrânsă decât regiunea nordică, putând coincide cu zonele de licitare naționale.

- (14) În prezent există cinci zone de licitare în Norvegia⁽³⁾.

- (15) Procentul de ore în care există diferențe de preț între zonele din regiunea nordică este însă limitat:

Zona tarifară	% de ore izolate
NO 1 – Oslo	1,4 %
NO 2 – Kristiansand	16,4 %
NO 3 – Trondheim	6,2 %
NO 4 – Tromsø	6,6 %
NO 5 – Bergen	4,1 %
15.3.2010-11.3.2011	

⁽¹⁾ JO L 176, 15.7.2003, p. 37. Directiva 2003/54/CE a fost încorporată în Acordul privind SEE prin Decizia nr. 146/2005 a Comitetului mixt al SEE din 2 decembrie 2005 (JO L 53, 23.2.2006, p. 43) și a intrat în vigoare pentru statele AELS la 1 iunie 2007.

⁽²⁾ A se vedea Deciziile Comisiei Europene din 26 ianuarie 2011 în cazul COMP/M.5978 – GDF Suez/International Power, din 22 decembrie 2008 în cazul COMP/M.5224 – EDF/British Energy, din 14 noiembrie 2006 în cazul COMP/M.4180 – Gaz de France/Suez, din 9 decembrie 2004 în cazul M.3440 – EDP/ENI/GDP. A se vedea, de asemenea, deciziile adoptate de Comisie de acordare a unei derogări de la aplicarea Directivei 2004/17/CE în ceea ce privește producția și vânzarea de energie electrică în Suedia și în Finlanda; Decizia din 19 iunie 2006 de stabilire a faptului că articolul 30 alineatul (1) din Directiva 2004/17/CE se aplică producției și vânzării de energie electrică în Finlanda, cu excepția Insulelor Åland, și Decizia din 29 octombrie 2007 de acordare a unei derogări de la aplicarea Directivei 2004/17/CE în ceea ce privește producția și vânzarea de energie electrică în Suedia.

⁽³⁾ Oslo – NO 1, Kristiansand – NO 2, Trondheim – NO 3, Tromsø – NO 4 și Bergen – NO 5. La 5 septembrie 2011, demarcația dintre zonele de licitare NO 2 și NO 5 a fost deplasată spre nord, ca urmare a punerii în funcțiune a unei noi legături. Datele furnizate în cerere nu iau în considerare această modificare.

De cele mai multe ori, zonele tarifare sunt conectate:

Serie de zone tarifare	% de ore conectate
NO 1 – NO 2	77,7 %
NO 1 – NO 3	48,0 %
NO 1 – NO 5	94,9 %
NO 2 – NO 5	76,6 %
NO 3 – NO 4	89,9 %
NO 1 – NO 2 – NO 5	75,7 %
NO 3 – NO 4 – Sweden	76,3 %

15.3.2010-11.3.2011

Zonele tarifare norvegiene sunt integrate, în general, cu cele din Suedia.

- (16) Eventualitatea apariției unor congestionări poate constitui un motiv de îngrijorare din perspectiva faptului că s-ar putea profita de blocajele temporare pentru creșterea puterii locale de piață. Pornind de la această premisă, autoritățile norvegiene au definit piața geografică relevantă ca fiind piața nordică în orele fără blocaje și o piață mai restrânsă în orele cu blocaje ⁽¹⁾.
- (17) Întrebarea dacă piața ar trebui definită ca fiind regiunea nordică sau o piață cu o acoperire mai restrânsă rămâne deschisă, dat fiind că rezultatul analizei este neschimbat, indiferent dacă are la bază o definiție mai restrânsă sau mai largă.
- Accesul la piață**
- (18) Având în vedere informațiile disponibile în prezent și în scopul prezentei decizii, se pare că Norvegia a transpus și a aplicat pe deplin Directiva 2003/54/CE. În consecință, în conformitate cu articolul 30 alineatul (3) primul paragraf, trebuie să se considere că accesul la piață pe teritoriul Norvegiei nu este restricționat.
- Expunerea la concurență**
- (19) Autoritatea, în acord cu Comisia Europeană ⁽²⁾, va analiza cota de piață a celor trei producători principali, gradul de concentrare al pieței și gradul de lichiditate al acesteia.
- (20) Comisia Europeană consideră că, în ceea ce privește producția de energie electrică, „un indicator al nivelului de concurență pe piețele naționale este cota totală de piață a celor mai mari trei producători” ⁽³⁾.
- (21) În 2010, cota de piață cumulată a celor mai mari trei producători din regiunea nordică, în ceea ce privește capacitatea de producție, a fost de 45,1 % (Vattenfall: 18,8 %, Statkraft: 13,3 % și Fortum: 13 %), ceea ce reprezintă un nivel acceptabil.
- (22) Gradul de concentrare din Norvegia, măsurat cu ajutorul indicelui Hirschman-Herfindahl (HHI) pe baza capacității, a fost de 1 826 în 2008 ⁽⁴⁾.
- (23) Piața angro a energiei electrice din regiunea nordică trebuie considerată ca fiind competitivă. Tranziția spre o piață deschisă în regiunea nordică s-a efectuat cu mare succes. După deschiderea sa în 1996, piața comună norvegiano-suedeză a înglobat ulterior și celelalte țări nordice: Finlanda în 1998, Danemarca în 1999/2000 și Estonia în 2010. Aproximativ 74 % din consumul de energie electrică din regiunea nordică în 2010 a fost tranzacționat la bursă. Peste 300 de operatori de piață sunt înscrși la bursă.
- (24) Așa cum se arată mai sus, blocajele cauzate de congestionare sunt rare și temporare. Există, așadar, o presiune constantă din partea concurenței, dat fiind că există posibilitatea de a obține energie electrică din afara teritoriului norvegian. Pentru transporturile de energie între țările nordice nu se percep taxe. Având în vedere că legăturile dintre Norvegia și alte zone tarifare nu sunt, în mod frecvent, congestionate, se asigură faptul că investițiile în sectorul energiei electrice nu pot fi efectuate pe teritoriul norvegian fără a se ține seama de alți producători de pe piața nordică. În plus, prețurile pe piața angro a energiei electrice sunt stabilite de Nord Pool, care operează o platformă de tranzacționare deosebit de lichidă.
- (25) De asemenea, funcționarea piețelor de echilibrare trebuie privită ca un indicator în ceea ce privește atât producția, cât și piețele angro. De fapt, orice participant pe piață care nu-și poate adapta cu ușurință portofoliul de producție la caracteristicile clienților săi se supune riscului de a suporta diferența dintre prețul la care operatorul sistemului de transport vinde energia de echilibrare și prețul cu care răscumpără supraproducția. Există posibilitatea ca aceste prețuri să fie impuse operatorului sistemului de transport în mod direct de către autoritatea de reglementare sau să se utilizeze un mecanism de piață în cadrul căruia prețul se stabilește prin oferte din partea altor producători, în vederea reglementării producției, fie

⁽¹⁾ A se vedea deciziile Ministerului norvegian al Administrației Publice din 14 octombrie 2002 *Statkraft – Agder Energi* și din 7 februarie 2003 *Statkraft – Trondheim Energiverk*.

⁽²⁾ Decizia din 19 iunie 2006 de stabilire a faptului că articolul 30 alineatul (1) din Directiva 2004/17/CE se aplică producției și vânzării de energie electrică în Finlanda, cu excepția Insulelor Åland, și Decizia din 29 octombrie 2007 de acordare a unei derogări de la aplicarea Directivei 2004/17/CE, punctele 7-13, în ceea ce privește producția și vânzarea de energie electrică în Suedia.

⁽³⁾ A se vedea *Report on progress in creating the internal gas and electricity market* (Raportul privind progresele înregistrate în crearea pieței interne a gazului și energiei electrice), COM(2005) 568 final din 15.11.2005, Decizia din 29 octombrie 2007 de acordare a unei derogări de la aplicarea Directivei 2004/17/CE în ceea ce privește producția și vânzarea de energie electrică în Suedia.

⁽⁴⁾ A se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei, anexa tehnică la Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European – Raport privind progresele înregistrate în crearea pieței interne a gazului și energiei electrice, COM(2010) 84 final, p. 12.

prin suplimentarea, fie prin diminuarea acesteia. În regiunea nordică există o piață de echilibrare aproape complet integrată, pentru furnizarea energiei de echilibrare, iar principalele sale caracteristici – tarifarea concurențială și diferența redusă între prețul de cumpărare de la operatorul sistemului de transport și prețul de vânzare – sunt de așa natură încât această piață de echilibrare ar trebui considerată un indicator al expunerii directe la concurență.

- (26) Toți acești factori trebuie, prin urmare, considerați ca indicatori ai expunerii directe a pieței relevante la concurență, indiferent dacă acoperirea geografică a pieței cuprinde regiunea nordică în ansamblu sau dacă ea este mai restrânsă.

IV. CONCLUZIE

- (27) Având în vedere indicatorii susmenționați pentru Norvegia, trebuie să se considere că sunt îndeplinite condițiile expunerii directe la concurență prevăzute la articolul 30 alineatul (1) din Directiva 2004/17/CE, în ceea ce privește producția și vânzarea angro de energie electrică în Norvegia. În plus, după cum se specifică în considerentul 18, trebuie să se considere că este îndeplinită condiția accesului nerestricționat la piață. În consecință, Directiva 2004/17/CE nu ar trebui să se aplice atunci când entitățile contractante atribuie contracte destinate să permită producția sau vânzarea angro de energie electrică în aceste zone geografice și nici atunci când aceste entități organizează concursuri în vederea exercitării uneia dintre aceste activități în aceste zone.
- (28) Prezenta decizie se bazează pe situația de drept și de fapt din 24 ianuarie 2012, așa cum reiese din informațiile prezentate de solicitanți. Prezenta decizie poate fi revizuită în cazul în care, în urma unor schimbări semnificative ale situației de drept sau de fapt, condițiile de aplicabilitate a articolului 30 alineatul (1) din Directiva 2004/17/CE nu mai sunt îndeplinite.

- (29) Prezenta decizie are drept unic scop acordarea unei derogări în temeiul articolului 30 din Directiva 2004/17/CE și nu aduce atingere aplicării normelor în domeniul concurenței.

- (30) Prezenta decizie se aplică producției și vânzării angro de energie electrică în Norvegia și nu se referă la activitățile de transport, de distribuție și de furnizare cu amănuntul a energiei electrice în Norvegia.

- (31) Măsurile prevăzute în prezenta decizie sunt conforme cu avizul Comitetului AELS privind achizițiile publice, care asistă Autoritatea AELS de Supraveghere,

ADOPTĂ PREZENTA DECIZIE:

Articolul 1

Actul menționat la punctul 4 din anexa XVI la Acordul privind Spațiul Economic European de stabilire a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice în sectorul utilităților publice (Directiva 2004/17/CE) nu se aplică în cazul contractelor atribuite de entități contractante și destinate să permită activitățile de producție și de vânzare angro a energiei electrice în Norvegia.

Articolul 2

Prezenta decizie se adresează Regatului Norvegiei.

Adoptată la Bruxelles, 22 mai 2012.

Pentru Autoritatea AELS de Supraveghere

Sverrir Haukur GUNNLAUGSSON
Membru al Colegiului

Xavier LEWIS
Director